

Datum: 18. 08. 2003
Št.: 3071-85/02-6

Urad RS za varstvo konkurence, Kotnikova 28, Ljubljana (v nadaljevanju: Urad), je na podlagi 76. člena Zakona o državni upravi (Uradni list RS, št. 52/2002) v zvezi s 6. členom Zakona o organizaciji in delovnem področju ministrstev (Uradni list RS, št. 71/94, 47/97, 60/99, in drugi) in na podlagi drugega odstavka 41. člena Zakona o preprečevanju omejevanja konkurence (Uradni list RS, št. 56/99; v nadaljevanju ZPOmK), v zadevi priglašene koncentracije podjetij Telemach, družba za komunikacijske storitve d.o.o., Cesta Ljubljanske brigade 21, 1000 Ljubljana (v nadaljevanju: Telemach), ki ga zastopa predsednik uprave Vojko Rovere, in BOMA Novo Mesto d.o.o., Vorančeva ulica 19, 8000 Novo Mesto (v nadaljevanju: BOMA Novo Mesto), ki ga zastopa [REDACTED], sprejel naslednjo

OD LO Č B O:

Urad priglašeni koncentraciji podjetja Telemach v zvezi z nakupom družbe BOMA Novo Mesto ne nasprotuje in izjavlja, da je skladna s pravili konkurence, če bodo izpolnjene dodatne obveznosti in pogoji iz druge točke izreka.

Dodatne obveznosti in pogoji, s katerimi se zagotovi skladnost koncentracije s pogoji ZPOmK:

Podjetje Telemach mora v roku devetdesetih (90) dni od dneva vročitve odločbe zagotoviti ustrezno organizacijsko in računovodsko ločitev, ki bo na eni strani omogočila delitev prihodkov, odhodkov in stroškov po opravljanju posameznih storitev, ki jih nudi preko kabelsko-komunikacijskega sistema, in delitev prihodkov, odhodkov in stroškov v povezavi z upravljanjem kabelsko-komunikacijskega sistema na drugi strani.

Podjetje Telemach mora v 18 mesecih od dneva vročitve odločbe omogočiti najmanj enemu drugemu ponudniku prenosa radijskih in televizijskih signalov preko kabelsko-komunikacijskega sistema opravljanje teh storitev pod enakimi pogoji, kot veljajo za podjetje Telemach, na kabelsko-komunikacijskih sistemih, s katerimi upravlja samo oziroma s katerimi upravlja družba, nad katero Telemach izvršuje nadzor, in na katerih je hkratno opravljanje obravnavanih storitev s strani dveh ali več ponudnikov tehnično izvedljivo. Podjetje Telemach mora sprejeti pogoje in cene za opravljanje obravnavanih storitev in jih pred iztekom navedenega roka objaviti v Uradnem listu RS in v dnevniku, ki izhaja na celotnem območju Republike Slovenije. Podjetje Telemach mora Uradu hkrati posredovati natančne podatke o tehnični usposobljenosti omrežja za namen izpolnitve obravnavanega pogoja.

Podjetje Telemach mora v 12 mesecih od dneva vročitve odločbe omogočiti najmanj enemu dodatnemu ponudniku storitev dostopa do interneta preko kabelsko-komunikacijskega sistema opravljanje teh storitev pod enakimi pogoji, kot veljajo za podjetje Telemach oziroma za drugega ponudnika, če ima ta zagotovljene ugodnejše pogoje, na kabelsko-komunikacijskih sistemih, s katerimi upravlja samo oziroma s katerimi upravlja družba, nad katero Telemach izvršuje nadzor, in na katerih je hkratno opravljanje obravnavanih storitev s strani dveh ali več ponudnikov tehnično

izvedljivo. Podjetje Telemach mora sprejeti pogoje in cene za opravljanje obravnavanih storitev in jih pred iztekom navedenega roka objaviti v Uradnem listu RS in v dnevniku, ki izhaja na celotnem območju Republike Slovenije. Podjetje Telemach mora Uradu hkrati posredovati natančne podatke o tehnični usposobljenosti omrežja za namen izpolnitve obravnavanega pogoja.

Podjetje Telemach mora Uradu nemudoma, najkasneje pa v osmih dneh po izteku rokov iz prve, druge in tretje alineje drugega odstavka izreka odločbe, Uradu predložiti ustrezen dokaz o izpolnitvi postavljenega pogoja.

Podjetje Telemach mora nemudoma, najkasneje pa v roku osmih dni, Urad obvestiti o vsaki prejeti ponudbi s strani drugih ponudnikov in/ali zavrnitvi možnosti za ponujanje storitev iz druge in tretje alineje drugega odstavka izreka odločbe.

Izrek odločbe se objavi v Uradnem listu RS.

O b r a z l o ž i t e v

I. PRIGLASITEV

1) Urad je 10. 12. 2002 prejel priglasitev koncentracije s strani podjetja Telemach v zvezi s pridobitvijo 100% lastniškega deleža družbe BOMA Novo Mesto.

2) Telemach je družba z omejeno odgovornostjo, ki poleg drugih registriranih dejavnosti nudi telekomunikacijske storitve, in sicer storitve distribucije televizijskih in radijskih signalov preko kabelskega omrežja, storitve dostopa do interneta preko kabelskega omrežja in dajanje telekomunikacijskih vodov v najem. Največje poslovne deleže v Telemachu imajo družbe CaTel Ltd (Bermudi), CaTel B.V. (Nizozemska) (poslovni delež teh dveh družb presega 50 odstotkov), Gorenje GTI, trgovina in inženiring, d.o.o., EON d.o.o. in Slovenske Železnice d.d. Telemach izvršuje nadzor nad podjetji S.T.I. Telekom d.o.o. (100-odstotni poslovni delež), Sistel d.o.o. (100-odstotni poslovni delež), Telmont d.o.o. (80-odstotni poslovni delež), Link (100-odstotni lastniški delež), Telekabel d.o.o. (prek družb Sistel (33%) in Link (55%) nadzoruje Telemach 88 % delež družbe), Astra Telekom (100-odstotni lastniški delež), Eltrade (100-odstotni delež), Tele-TV (100-odstotni delež), KRS Vir-Dob-Domžale (86,89 %), KRS Pivka (100 %) in KRS Velenje (56 %).

3) BOMA Novo Mesto podjetje za projektiranje, zastopanje, posredovanje, vzdrževanje in svetovanje je družba z omejeno odgovornostjo. [REDACTED] je edini družbenik v družbi in edini lastnik poslovnega deleža, ki je predmet prodaje oziroma nakupa s strani podjetja Telemach. Z nakupom 100-odstotnega deleža je družba Telemach postala edini lastnik te družbe in je družbo v celoti prevzela v upravljanje. Kot izhaja iz Priloge k Pogodbi o prodaji in nakupu poslovnih deležev ima kabelsko-komunikacijski sistem BOMA Novo Mesto 2.743 (po podatkih ZKOS 2.067) naročnikov na območju Dolenjske.

4) Urad je prejeto priglasitev nemudoma pregledal in ugotovil, da je pravočasna glede na določilo drugega odstavka 12. člena ZPOmK.

5) Urad je prejeto priglasitev pregledal in ugotovil, da je nepopolna v smislu posredovanja elementov priglasitve, ki jih natančneje določa Uredba o vsebini in zahtevanih elementih obrazca za priglasitev koncentracije podjetij (Uradni list RS, št. 4/00), sprejeta na podlagi 2. odstavka 37. člena ZPOmK. S kasnejšimi dopolnitvami je dne 04. 08. 2003 priglasitev postala popolna.

6) Priglasitelj je skladno z določbami Zakona o upravnih taksah (Uradni list RS, št. 8/00) za priglašeno koncentracijo plačal upravno takso po tarifni številki 65 v višini 12.000 točk.

7) Urad je 13. 01. 2003 sprejel sklep št. 3071-85/2002-2 s katerim je začel postopek ugotavljanja skladnosti obravnavane koncentracije s pravili konkurence.

II. PODREJENOST ZPOmK

A Koncentracija

8) Družba Telemach je na podlagi Pogodbe o prodaji in nakupu poslovnih deležev družbe BOMA Novo Mesto, sklenjene 04. 12. 2002, pridobila 100-odstotni lastniški delež v omenjeni družbi in s tem pridobila neposredni nadzor in odločujoči vpliv nad obravnavanim podjetjem. Gre torej za koncentracijo v smislu določb druge alineje 2. odst. 11. člena ZPOmK.

B Preseganje pragov po prvem odstavku 12. člena ZPOmK

9) ZPOmK v prvi alineji prvega odstavka 12. člena kot enega od ekonomskih meril za nastanek obveznosti priglasitve koncentracije določa višino letnega prometa podjetij, pri čemer mora skupni letni promet v transakciji udeleženih podjetij ali z njimi kako drugače povezanih podjetij v posameznem od zadnjih dveh let na slovenskem trgu pred obdavčitvijo presegati 8 milijard tolarjev. Skupna višina letnega prometa družb, ki so udeležene v obravnavani koncentraciji, tega zneska ne presega.

10) Drugo merilo za nastanek obveznosti priglasitve je določeno v drugi alineji drugega odstavka 12. člena ZPOmK. Udeleženci transakcije morajo koncentracijo priglasiti Uradu, če so v transakciji udeležena podjetja ali z njimi kako drugače povezana podjetja skupaj ustvarila za več kot 40 odstotkov prodaj, nakupov ali drugih transakcij *na znatnem delu* slovenskega trga s proizvodi ali storitvami, ki so predmet transakcije, ali z njihovimi substituti.

11) ZPOmK ne določa pomena pojma "znatni del slovenskega trga s proizvodi ali storitvami" niti ne določa meril za njegovo določitev. Pri določitvi obsega znatnega dela slovenskega trga s proizvodi ali storitvami Urad ne upošteva zgolj ožje geografske delitve slovenskega trga na posamezne regije, ampak poleg tega upošteva tudi druga merila, kot na primer razvitost trga, obseg prodaj in nakupov, število končnih uporabnikov proizvodov in storitev, možnost širitve obsega prodaj ipd. Določitev pojma "znatni del slovenskega trga" je torej odvisna od različnih dejavnikov in je lahko od primera do primera različna. V nobenem primeru pa ne gre enačiti slednjega pojma s pojmom "upoštevni geografski trg". Ta se vedno določa posebej za vsak upošteveni proizvodni oziroma storitveni trg, katerega določitev pogojujejo dejavniki, ki predstavljajo konkurenčni pritisk na izdelek oziroma storitev, ki se trži na določenem območju (zamenljivost na strani povpraševanja, zamenljivost na strani ponudbe in potencialna konkurenca). Upošteveni geografski trg je lahko širši ali ožji od znatnega dela slovenskega trga s proizvodi ali storitvami. Namen uvrstitve merila znatnega dela slovenskega trga v 12. člen ZPOmK je izključitev obveznosti priglasitve koncentracij, ki imajo na nacionalno ekonomijo domnevno zanemarljiv vpliv.

12) Urad je zaradi tega najprej določil upoštevne storitvene in geografske trge. Za nastanek obveznosti priglasitve zadostuje, da udeležena podjetja presežejo enega izmed pragov iz prvega odstavka 12. člena ZPOmK zgolj na enem izmed upoštevnih trgov. Urad je presojal nastanek obveznosti priglasitve na *trgu prenosa radijskih in televizijskih signalov preko kabelskega omrežja končnim uporabnikom* na naslednjih geografsko ločenih območjih, in sicer:

prvi geografski trg predstavlja območje Ljubljane s širšo okolico in področje Gorenjske, natančneje naselja: Črnuče, Savlje - Kleče, Tomačevo, Ježica, Šentjakob, Murgle, Galjevica, Škofja Loka, Vodmat,

Poljane, Kodeljevo, Moste-selo, Zelena Jama, Nove Jarše, Fužine, Polje, Slape, Studenec, Zg. Kašelj, Sp. Kašelj, Dobrunje, Vzhodni Bizovik, Zalog, Vevče, mesto Koper s širšo okolico (vključno z Ankaranom), Vič, Gameljne, Log pri Brezovici, Kočevje z okolico (naselja Rudnik, Šalka vas, Mahovnik in Dolga vas), Domžale, del Trzina, Dobrova, Brezje, Šujica, pretežni del Šiške, del Bratovževe ploščadi, Vir in Dob, Jesenice, Žirovnica, Bled, Radovljica, Kranjska Gora, Bohinj, Mengeš in Horjul;

glede na to, da kabelsko razdelilni sistem V.A.S. Pivka ni povezan v skupno Telemach-ovo omrežje, predstavlja to področje ločen geografski trg, in sicer obsega naslednja naselja: Pivka, Košana, Jurišče, Klenik, Palčje;

glede na to, da kabelsko razdelilni sistem KRS Velenje ni povezan v skupno Telemach-ovo omrežje, predstavlja to področje ločen geografski trg, in sicer obsega naslednje mestne četrti in krajevne skupnosti (KS): mestna četrt Velenje-vzhod, mestna četrt Center-levi breg, mestna četrt Center-desni breg, KS Gorica, KS Bevče, KS Šalek, KS Paka, KS Konovo, KS Škale, KS Stara Vas, KS Staro Velenje, KS Pesje; omrežje KRS Velenje je preko optičnega omrežja povezano in dobavlja programski paket v KRS Velenje Zadrugo Šoštanj, KRS Topolšico in Florjan ter KRS Gaberke; preko optičnega omrežja je povezano tudi s kabelskim omrežjem Elektro Turnšek Celje;

glede na to, da kabelsko razdelilni sistem BOMA Novo Mesto ni povezan v skupno Telemach-ovo omrežje, predstavlja območje naselja Novo Mesto ločen geografski trg, in sicer ga sestavljajo naslednje mestne četrti in krajevne skupnosti: Center, Mestne njive, Ločna, Mačkovec, Žabja vas, Gotna vas, Bršljin, Danila Bučarja, Ragovo, Majde Šilc, Mali Slatnik, Smolejan vas, Velika Cikava, Seidlova cesta, Brezov Log, Lastovče, Cegelnica, Kandija-Grm (delno), Loznarica, Krevnica.

13) Po podatkih ZKOS imajo Telemach, S.T.I. Telecom, Sistel, Telekabel, Telmont, Astra Telekom, Link, Eltrade, Tele-TV, KRS Vir-Dob-Domžale, V.A.S. Pivka in KRS Velenje (v vseh naštetih družbah ima Telemach nadzor) 60.829 (približno 30,4 %) kabelskih naročnikov v Sloveniji. Omrežje družbe BOMA Novo Mesto ni povezano z nobenim drugim omrežjem. Trg prenosa radijskih in televizijskih signalov preko kabelskega omrežja *končnim uporabnikom* ni zrel trg. Nasprotno, trg je podvržen hitremu tehnološkemu razvoju in inovacijam, ki zahtevajo stalno nadgrajevanje omrežja, preko katerega se nudijo storitve. Značilnost slovenskega trga je vertikalna povezanost kabelskih operaterjev, ki hkrati upravljajo kabelsko omrežje in preko njega nudijo storitve končnim uporabnikom. Visoki stroški upravljanja in razvoja omrežij ter uvajanje novih tehnologij za nudenje storitev predstavljajo visoko oviro za vstop na trg. Po navedbah Telemacha v zadnjih treh letih novih vstopov na trg skorajda ni bilo. Zaradi tega se obseg nujenja storitev na trgu širi predvsem s širitvijo ekonomije obsega obstoječih kabelskih operaterjev. Pri tem je treba upoštevati, da število naročnikov na kabelsko televizijo narašča. Urad hkrati ocenjuje, da se ta trend zaradi uvajanja novih storitev (digitalna televizija, možnost izbire med več programskimi paketi ipd.) ne bo spremenil. Nadaljnja značilnost trga je veliko število majhnih kabelskih operaterjev, ki delujejo na ozkem lokalnem, v najboljšem primeru pa na regionalnem območju. Po navedbah Telemacha bo na trgu zaradi ekonomičnosti prihajalo do združevanja družb, ker "mali ponudniki" z obstoječo kabelsko strukturo sami na trgu ne morejo preživeti. Glede na navedeno lahko v prihodnosti pričakujemo še manjše število igralcev na trgu, kar bo dodatno zmanjšalo konkurenčni pritisk na obravnavane storitve. Nasprotje znatnemu delu slovenskega trga s proizvodi in storitvami je njegov neznaten del. Trg prenosa radijskih in televizijskih signalov preko kabelskega omrežja končnim uporabnikom na območjih naštetih v 11. točki obrazložitvene odločbe ni neznaten del slovenskega trga. Glede na podatke ZKOS o številu naročnikov predstavlja trg v koncentraciji udeleženih podjetij na območju Ljubljane s širšo okolico in na področju Gorenjske 26 odstotkov vseh naročnikov na kabelsko televizijo v Republiki Sloveniji. Urad je že v primeru koncentracije podjetij Telemach in Telmont ugotovil, da sta v koncentraciji udeleženi podjetji presegli prag za priglasitev koncentracije. To odločitev je potrdil še v primeru koncentracij Telemach in Link ter Telemach in Astra Telekom. ZPOmK v 12. členu določa, da nastane obveznost priglasitve, kadar so vsa v transakciji udeležena podjetja *skupno* (v obravnavanem primeru štejejo tudi vse odvisne družbe podjetja Telemach) ustvarila za več kot 40 % prodaj s proizvodi ali storitvami na znatnem delu slovenskega trga.

13) Upoštevni trg v zadevnem primeru predstavlja znaten del slovenskega trga s storitvami. Udeležena podjetja že zaradi narave storitev (edini ponudnik na določenem kabelsko-komunikacijskem sistemu) presegajo 40-odstotni delež upoštevne trga na znatnem delu slovenskega trga s proizvodi in storitvami, ki je določen v drugi alineji prvega odstavka 12. člena. Koncentracija je podrejena določbam ZPOmK.

14) Po podatkih ZKOS ima BOMA Novo Mesto 2.067 (po podatkih Telemach-a 2.743) kabelskih naročnikov. Kabelsko-razdelilni sistem BOMA Novo Mesto ni fizično povezan v skupno Telemach-ovo omrežje. Na omrežju BOMA Novo Mesto tudi še ni mogoče dostopati do interneta preko kabelskega omrežja. Družba BOMA Novo Mesto ima lastno glavno sprejemno postajo, RA in TV kabelski signal pa dobavlja samo v lastno omrežje. Za nastanek obveznosti priglasitve zadostuje, da udeležena podjetja presežejo enega izmed pragov ZPOmK zgolj na enem izmed geografskih trgov upoštevne trga. Urad je opredelil območje Ljubljane s širšo okolico in področje Gorenjske za znaten del slovenskega trga prenosa radijskih in televizijskih signalov preko kabelskega omrežja končnim uporabnikom.

15) Ne glede na določbe prvega odstavka 12. člena ZPOmK (ekonomska merila za nastanek obveznosti priglasitve) in ne glede na določitev obsega znatnega dela slovenskega trga s proizvodi in storitvami, bi lahko Urad vseeno presojal skladnost koncentracije s pravili konkurence. Citirani prvi odstavek 12. člena ZPOmK namreč določa zgolj katere koncentracije je treba Uradu priglasiti. 11. člen ZPOmK pa prepoveduje koncentracije, ki povečujejo moč enega ali več podjetij, posamično ali skupno, pri tem pa bistveno zmanjšujejo ali onemogočajo učinkovito konkurenco na upoštevne trgu. Določbe 11. člena ZPOmK se nanašajo na vse transakcije, ki v smislu določb ZPOmK predstavljajo koncentracijo in ne samo na tiste, ki presegajo ekonomska pragova iz prvega odstavka 12. člena ZPOmK.

III. SKLADNOST S PRAVILI KONKURENCE

A Upoštevni storitveni/produktni trg

Telekomunikacijska infrastruktura: kabelsko-komunikacijski sistem

16) Kabelski operaterji upravljajo kabelsko-komunikacijske sisteme, ki predstavljajo del telekomunikacijske infrastrukture. Dejavnost kabelskih operaterjev vključuje nudenje telekomunikacijske infrastrukture uporabnikom, ki jih lahko delimo na dve skupini. Na eni strani so uporabniki telekomunikacijske infrastrukture naročniki na storitve, ki jih preko omrežja nudijo ponudniki storitev. Slednji predstavljajo drugo skupino uporabnikov. Ponudniki preko kabelsko-komunikacijskih sistemov lahko nudijo različne storitve, kot na primer kabelsko televizijo, plačljivo televizijo, dostop do interneta idr. Opravljanje tovrstnih sistemov je pogojeno z dostopom do telekomunikacijskega omrežja. Telekomunikacijsko omrežje pa ni zgolj kabelsko-komunikacijski sistem, ampak tudi druga omrežja, katerih značilnosti omogočajo opravljanje obravnavanih storitev. Zakon o telekomunikacijah določa pojem telekomunikacijskih omrežij v 25. točki 3. člena. Telekomunikacijsko omrežje so prenosni sistemi, lahko tudi centrale in druga oprema, ki omogočajo prenos signalov med določenimi omrežnimi priključnimi točkami po žicah, radijskih, optičnih ali drugih elektromagnetnih sistemih. Primeri telekomunikacijskih omrežij so poleg omrežja za kabelsko televizijo še fiksna in mobilna, kakor tudi satelitska omrežja in celo elektro omrežja. Tehnične značilnosti omrežij se razlikujejo, zaradi česar tudi ni mogoče nuditi vseh telekomunikacijskih storitev preko vseh omrežij. Telekomunikacijska omrežja, ki edina zagotavljajo možnost opravljanja določene storitve, v tem primeru predstavljajo neizogibni monopol. Ker kabelsko-komunikacijski sistemi glede na določitev trgov v nadaljevanju predstavljajo neizogibni monopol za opravljanje storitev kabelske televizije in nudenja (zahtevnejšega) dostopa do interneta, je upoštevni storitveni trg v teh primerih trg dajanja kabelsko-komunikacijskih sistemov v uporabo naročnikom in ponudnikom storitev.

Prenos radijskih in televizijskih signalov

17) Kabelski operaterji zagotavljajo končnim uporabnikom sprejem radijskih in televizijskih programov. Uporabnik si lahko zagotovi sprejem slednjih tudi preko zemeljskih oddajnikov in satelitskih oddajnikov. Urad je sicer preveril tudi možnost sprejema radijskih in televizijskih signalov preko ADSL modema, vendar ker ta način ta v Sloveniji še ni ekonomsko uveljavljen, je Urad zaenkrat to možnost zanemaril. Na prvi pogled je očitno, da sprejem radijskih in televizijskih signalov preko zemeljskih anten na eni strani in preko kabelskega sistema na drugi strani, z vidika uporabnika ni primerljiv. Poleg tega, da posredovanje radijskih in televizijskih signalov preko kabelskega omrežja omogoča uporabniku bistveno večji izbor programov, je tudi bolj zanesljiv (fizična povezava izključuje slabši sprejem signala objektov, ki se nahajajo v t.i. senci sprejema signala).

18) Zaradi navedenega je Urad preveril možnost zamenljivosti sprejema radijskih in televizijskih programov preko kabelskega omrežja s sprejemom signalov preko satelitskih anten. Oba načina sta kljub različnim tehničnim rešitvam za uporabnika povsem primerljiva. Vseeno stopnja razvoja obravnavanih trgov v Sloveniji narekuje ožjo določitev upoštevni storitveni trgov. Končni slovenski uporabnik si preko satelita v času pisanja odločbe ne more zagotoviti nabora radijskih in televizijskih programov, ki bi bil primerljiv z naborom, ki je dostopen preko kabelskega omrežja. Razlog je relativna nerazvitost slovenskega trga satelitske televizije. Po Uradu znanih podatkih na navedenem trgu trenutno ne nastopa niti en sam ponudnik, ki bi končnim uporabnikom nudil tržno zanimiv paket radijskih in televizijskih programov (taki paketi navadno vključujejo nabor programov, ki sestoji iz prosto dostopnih in izbranih plačljivih programov). Ponudniki, ki jih poznajo v nekaterih drugih državah (npr. v Franciji), nudijo svojim naročnikom tudi potrebno opremo (parabolično anteno in sprejemnik). Končni uporabnik v Sloveniji, ki bi zaradi predpostavljenega stalnega in bistvenega dviga cen storitev želel preusmeriti svoje povpraševanje k ponudniku prenosa radijskih in televizijskih signalov preko satelita, take možnosti sploh nima. Trenutno si lahko slovenski uporabnik na trgu zagotovi le sprejem radijskih in televizijskih signalov, ki so prosto dostopni na obstoječih satelitih, in še nekaj drugih plačljivih programov. Tudi za tako, sicer neprimerljivo zamenjavo, bi moral končni uporabnik sam kupiti vso potrebno opremo, katere nakup in namestitve zaradi stroškov predstavlja bistveno oviro potencialni zamenjavi (stroški zamenjave predstavljajo kar nekajkrat višjo ceno mesečne naročnine na CATV). Treba je upoštevati tudi regulatorne ovire zamenjave, ki v določenih primerih praktično onemogočajo namestitve paraboličnih anten na stanovanjski objekt. Poleg tega v zadnjem času na novo-zgrajeni objekti že vključujejo ustrezno kabelsko napeljavo, pri čemer bodočim stanovalcem navadno ni ponujena možnost namestitve satelitske antene. Urad je glede na povedano odločil, da sprejem radijskih in televizijskih signalov preko kabelskega omrežja tvori ločen upoštevni storitveni trg.

19) Urad je v okviru preiskovalnega postopka ugotovil, da je glede na končnega sprejemnika televizijskega in radijskega signala potrebna še nadaljnja delitev zgoraj določenega trga. Končni sprejemnik je lahko fizična ali pravna oseba, ki je hkrati tudi končni uporabnik, t.j. gledalec oziroma poslušalec. Sprejemnik signala je lahko kabelski operater, ki sprejeti signal posreduje svojim naročnikom - gledalcem oziroma poslušalcem. V tem primeru gre za posredovanje televizijskega in radijskega signala preko kabelskega omrežja operaterja, ki signal sprejema od generatorja oziroma distributerja signala, na kabelsko omrežje operaterja, ki sam neposredno ne sprejema omenjenih signalov.

20) Glede na navedeno je mogoče določiti naslednja upoštevna storitvena trga:
trg prenosa radijskih in televizijskih signalov preko kabelskega omrežja *končnim uporabnikom*; in
trg posredovanja radijskih in televizijskih signalov *drugim kabelskim operaterjem*.

Trg nudenja storitev dostopa do interneta in trg nudenja kabelskega omrežja za dostop do interneta

21) Internet lahko opišemo kot globalno omrežje, ki ga tvorijo med seboj povezana omrežja računalnikov. Z drugimi besedami, internet ni enotno omrežje ampak zgolj med seboj povezana vrsta

omrežij brez jasne hierarhične strukture, ki za prenos podatkov uporabljajo enoten jezik (oz. skupne protokole za izmenjavo podatkov, od katerih je najpomembnejši t.i. TCP/IP protokol). Glavna značilnost interneta je sposobnost komuniciranja, ki omogoča zbiranje, razširjanje in izmenjavo informacij med vsemi uporabniki, ki so priključeni na internet. Internet torej zagotavlja medsebojno univerzalno povezanost. Z vidika pravil konkurence lahko trg internet storitev razdelimo na več upoštevnihi trgov, od katerih je za potrebe obravnavanihi koncentracij pomemben zgolj trg storitev dostopa do interneta.

22) Končni uporabnik internet storitev je lahko posamezen uporabnik računalnika, ki je lahko bodisi fizična ali pravna oseba, ali pa lokalno omrežje (kot na primer interno omrežje v podjetju). Končni uporabnik si zagotovi dostop do internet storitev preko ponudnika internet storitev. Dostop do interneta je pogojen s fizično povezavo med dvema točkama, t.j. med računalnikom končnega uporabnika oz. njegovim lokalnim omrežjem (točka priključitve) in točko vstopa do omrežja ponudnika internet storitev (znano tudi kot POP - point of presence). Zahtevano fizično povezavo za dostop do interneta si končni uporabnik najpogosteje zagotovi preko telefonskega omrežja (klicni dostop) ali preko kabskega omrežja. Za obravnavane koncentracije je pomembna tudi možnost dostopa do interneta preko najetih (optičnih) vodov. Zahtevane fizične povezave za dostop do interneta praviloma ne nudi ponudnik internet storitev ampak upravljavec določenega omrežja. Seveda lahko obe dejavnosti opravlja en subjekt.

23) Končni uporabnik lahko vsa obravnavana omrežja uporabi kot fizično povezavo za dostop do interneta. Čeprav je možno vsa omrežja uporabiti za isti namen, se dostop do interneta preko posameznih omrežij razlikuje predvsem z vidika tehničnih zmožnosti hitrosti prenosa podatkov. Klasično telefonsko omrežje, ki povezuje dva končna uporabnika preko zvite bakrene palice, omogoča zgolj počasno, ozkopasovno povezavo¹. Taka povezava sicer omogoča dostop do interneta, vprašljivo pa je, ali je tak dostop za uporabnika zadovoljiv. Učinkovita uporaba internet storitev zahteva mnogo hitrejši dostop, ki zahteva širokopasovno povezavo. Končni uporabnik si lahko zagotovi širokopasovno povezavo preko kabskega omrežja ali preko najema voda.

24) Podjetje Telemach navaja, da je trg storitev interneta sestavljen iz internet storitev, ki se posredujejo preko kabskega omrežja in internet storitev, ki se posredujejo preko telefonskega omrežja. Tudi Urad ugotavlja, da zahtevnejši uporabniki internet storitev klicnega dostopa do interneta preko telefonskega omrežja in dostopa do interneta preko kabskega omrežja ne obravnavajo kot medsebojno zamenljiva. Ugotovitev temelji na že navedenih prednostih, ki jih zagotavlja dostop do interneta preko širokopasovne povezave. Po navedbah Telemacha dostop do interneta preko kabskega omrežja omogoča do 20-krat hitrejšo povezavo v primerjavi z dostopom preko telefonskega omrežja z uporabo tehnologije ISDN. Dodatna prednost dostopa do interneta preko kabskega omrežja je možnost stalnega dostopa. Kabski operater uporabniku namreč ne zaračunava svojih storitev glede na čas trajanja prenosa podatkov. Klasični telekomunikacijski operaterji uporabniku zaračunavajo promet ves čas vzpostavitve zveze s centralo telefonskega omrežja. Možen je tudi stalen dostop do interneta preko telefonskega omrežja, ki pa je zaradi tehničnih značilnosti manj zanesljiv.

25) Delitev trga nudenja storitev dostopa do interneta poleg tehničnih lastnosti narekujejo tudi cene storitev. Da bi lahko ocenil stroške dostopa do interneta preko kabskega omrežja in preko drugih možnih dostopov, je Urad napravil cenovno primerjavo tovrstnih možnosti. Zaradi varovanja podatkov so podana le končna cenovna razmerja. Kot osnova ("benchmark") za primerjavo so bili uporabljeni celotni stroški, s katerimi se sooči uporabnik, ki želi neomejeno dostopati do interneta preko kabskega omrežja. Urad je predpostavil, da uporabnik že ima ustrezno računalniško in programsko opremo, nima pa modema. Omenjeni celotni stroški dostopa do interneta so sestavljeni iz priključnine (enkratni znesek), prodajne cene kabskega modema (doba zastaranja je 3 leta) in iz mesečnih zneskov naročnine. Izračun je

¹ Pasovna širina je pojem, ki se nanaša na fizične lastnosti telekomunikacijskega omrežja in sicer na sposobnost hitrosti prenosa podatkov; na analognih sistemih se pasovna širina meri s frekvenco (v hertzih), na digitalnih sistemih pa v številu binarnih bitov na sekundo.

predpostavil, da bo naročnik potreboval neomejen dostop do interneta tri leta, zato so upoštevni vsi stroški v obdobju dostopanja do interneta, torej je k znesku priključnine in ceni modema treba prišteti še 36 mesečnih naročin (diskontiranih za pričakovano rast cen).

26) Urad je ugotovil, da je strošek neomejenega dostopa do interneta preko kabelskega omrežja za fizične osebe dražji za 42% od dostopa preko ISDN. Kot je bilo že predhodno ugotovljeno, tu ne gre za povsem primerljivo storitev, saj je prenos podatkov preko kabelskega modema bistveno hitrejši.

27) Naročnik, ki želi dostopati do interneta preko kateregakoli omrežja, mora nepovratno investirati določena denarna sredstva, kar kaže Tabela 2. Zaradi relativno nižje mesečne naročnine je delež nepovratnih sredstev najvišji za fizične osebe (več kot 25%), v splošnem je za dostop preko kabelskega omrežja najvišji. Visok delež nepovratnih stroškov pomeni oviro za zamenljivost na strani povpraševanja.

Tabela 1: Razmerja stroškov neomejenega dostopa do interneta v obdobju treh let

	Kabelsko omrežje	ISDN	ADSL
Pravna oseba brez LAN*	1,00	1,01	0,94
Pravna oseba z LAN	1,00	1,58	2,30
Fizična oseba	1,00	0,70	0,99

*LAN – Local Area Network (lokalno omrežje)

Tabela 2: Delež nepovratnih stroškov* v celotnih stroških neomejenega dostopa do interneta (obdobje treh let)

	Kabelsko omrežje	ISDN	ADSL **
Pravna oseba brez LAN	18,13%	6,48%	11,97%
Pravna oseba z LAN	10,61%	2,41%	2,85%
Fizična oseba	25,87%	14,53%	17,64%

* Nepovratni stroški vključujejo strošek priključnine in nakupa modema.

** Pri ADSL vsebujejo nepovratni stroški tudi ceno ISDN priključka, katerega nakup pred priključitvijo uporabnika v ADSL omrežje trenutno zahteva Telekom Slovenije.

28) Z vidika končnega uporabnika lahko zaradi navedenega ločimo trg nudenja storitev dostopa do interneta na dva ožja trga, in sicer trg dostopa do interneta preko klasičnega telefonskega omrežja (klicni dostop) in trg dostopa do interneta preko kabelskega omrežja, pri čemer je obravnavani koncentraciji pomemben le slednji.

29) Urad je pretehtal tudi možnost nadaljnje delitve tako opredeljenih trgov glede na različne skupine končnih uporabnikov (t.j. fizične osebe, pravne osebe brez lastnega omrežja in pravne osebe z lastnim omrežjem). Ker obravnavane koncentracije v vsakem primeru ne vzbujajo sum o neskladnosti s pravili konkurence, nadaljnja delitev upoštevanih trgov ni potrebna.

Možnost širše definicije upoštevanih storitvenih trgov zaradi uvajanja novih tehnologij

30) Razvoj novih t.i. xDSL tehnologij (x Digital Subscriber Line) omogoča transformacijo klasične počasne povezave preko zvite bakrene parice v visoko-hitrostno digitalno povezavo. Telekom Slovenije poskusno uvaja ADSL tehnologijo (Asymmetric Digital Subscriber Line) in posameznim uporabnikom preko hčerinskega podjetja SiOL že omogoča širokopasovni dostop do interneta preko telefonskega omrežja. Kot lahko razberemo iz Tabele 1 zgoraj, je dostop do interneta s pomočjo tehnologije ADSL za večino uporabnikov popolnoma primerljiv z dostopom do interneta preko kabelskega omrežja tudi z vidika stroškov zamenjave.

31) Uvajanje ADSL tehnologije v Sloveniji spremlja vrsta zapletov. Uporabnikom internet storitev trenutno ni omogočen dostop do svojega ponudnika internet storitev z uporabo ADSL tehnologije, razen, če so naročniki SIOLa (ali v omejeni obliki Amis-a). Drugi ponudniki internet storitev namreč dostopa preko ADSL modema še ne nudijo. Uporabnik storitev dostopa do interneta preko kabelskega omrežja, ki bi si zaradi hipotetične bistvene in trajne podražitve želel zagotoviti dostop do interneta preko ADSL modema, bi imel zaradi tega nesorazmerno visoke stroške (glej Tabelo 1 zgoraj), kar predstavlja visoko oviro zamenljivosti. Poleg tega bi moral v primeru, da ne dostopa do interneta preko SiOL-a, zamenjati tudi svojega ponudnika internet storitev. Telekom Slovenije veže možnost uporabe tehnologije ADSL na predhoden nakup storitev ISDN, kar še dodatno oteži potencialno zamenjavo za posameznega uporabnika. Glede na navedeno Urad ugotavlja, da dostop do interneta z uporabo ADSL modema v Sloveniji trenutno ni zamenljiv z dostopom do interneta preko kabelskega omrežja. Ker gre v obravnavanem primeru za hitro razvijajoče se trge, za katere so značilne stalne inovacije in so podvrženi hitremu tehnološkemu razvoju, Urad dopušča možnost drugačne opredelitve upoštevni storitvenih trgov v morebitnih prihodnjih primerih. Kot izhaja iz obrazložitve, Urad dopušča možnost širše določitve upoštevni trgov predvsem v primeru, da se uporaba tehnologije ADSL ekonomsko uveljavi.

32) Z uporabo novih tehnologij bi bilo mogoče zagotoviti dostop do interneta tudi preko elektro omrežij ali pa preko (mobilnih) GSM ali GPRS omrežij ter satelitskih zvez (torej brez fizične povezave), vendar navedene možnosti v Sloveniji še niso uveljavljene. Zaradi tega Urad v teh primerih ni posebej preverjal zamenljivosti med možnostmi dostopa do interneta preko omenjenih omrežij.

B Upoštevni geografski trg

Splošno

33) Urad v postopku presoje koncentracij ugotavlja, ali obstaja nevarnost, da bodo v koncentracijo udeležena podjetja s transakcijo *ustvarila* ali pa *okrepila* prevladujoč položaj na trgu, zaradi česar bi bila lahko učinkovita konkurenca izločena ali bistveno zmanjšana. Odgovor na to vprašanje zahteva najprej določitev proizvodnega/storitvenega trga, ki mu mora slediti še določitev njegovega geografskega obsega. Urad je v obravnavanih primerih s področja telekomunikacij² pri razmejitvi geografskih upoštevni trgov upošteval predvsem območje, ki je pokrito z omrežjem in obstoj zakonskih ali drugih pravnih ovir, ki prav tako določajo geografski obseg trga. Upoštevni geografski trg je tako lahko lokalni trg, nacionalni trg ali tudi širši (npr. evropski trg, pan-evropski trg, globalni trg).

34) V odsotnosti pravnih ovir za opravljanje storitev (kot je na primer podeljevanje koncesij) v obravnavanih primerih upoštevni geografski trg za storitve, ki se nudijo preko kabelskega omrežja in ki hkrati nimajo drugih substitutov, obsega območje, ki je z omrežjem pokrito. Upoštevni geografski trg ne obsega zgolj tistega območja, kjer so končni uporabniki kabelskega omrežja nanj dejansko priključeni, ampak tudi tisto območje, kjer se lahko potencialni uporabniki priključijo na obstoječe kabelsko omrežje v kratkem času in brez bistvenih stroškov.

Trg dajanja kabelsko-komunikacijskih sistemov v uporabo naročnikom in ponudnikom storitev

35) Geografski obseg trga je določen ob upoštevanju zgoraj navedenih kriterijev, saj zaradi narave trga, ki vključuje neizogibni monopol, geografskega območja ni mogoče določiti drugače. Ta tako obsega območje, ki je pokrito s kabelsko-komunikacijskih sistemom. Geografski obseg obravnavanega trga je enak geografskemu obsegu trga prenosa radijskih in televizijskih signalov preko kabelskega omrežja končnim uporabnikom, ki je določen v naslednji točki obrazložitve odločbe.

² 3073-5/99, ABM d.o.o. proti Telekomu Slovenije d.d. (ISDN 3000), Ur.l. RS, št. 69/2000; in 3071-14/00, SIOL - ASTRA Telekom, Ur.l. RS, št. 71-71/2000.

Trg prenosa radijskih in televizijskih signalov preko kabelskega omrežja končnim uporabnikom

36) V primeru določanja geografskega obsega upoštevnega trga je Urad poleg zgoraj navedenih kriterijev, t.j. pravnih ovir za vstop na trg in območja, ki je pokrito s kabelskim sistemom, upošteval tudi možnosti končnih uporabnikov, da svoje povpraševanje v primeru dviga cene preusmerijo k drugemu ponudniku. Omrežje Telemacha je povezano z omrežji podjetij S.T.I. Telekom, Sistel, Link, Telmont, Telekom, Astra Telekom, Eltrade, KRS Vir-Dob-Domžale (vse so odvisne družbe Telemacha) in Ljubljanski kabel. Kabelsko omrežje Telemacha je s Telmontom povezano preko najetega voda, ki je zakupljen pri podjetju Eles. Poleg tega pa je kabelsko omrežje Telmonta povezano dalje tudi z omrežjem Elte in Tele TV Koper. Kabelsko omrežje Astre je povezano z omrežjema Eltrade-a in Telesata. Omrežja V.A.S. Pivka, KRS Velenje in BOMA Novo Mesto še niso povezana v skupno Telemach-ovo omrežje. Geografsko območje, ki je pokrito s kabelskim sistemom, je zaradi medsebojnih povezav širše od območja, ki je pokrito s kabelskim omrežjem posameznega operaterja. Urad vseeno ne more upoštevati na ta način razširjenega območja kot upoštevni geografski trg, ker končni uporabnik, t.j. sprejemnik radijskih in televizijskih signalov, kljub obstoječim povezavam nima možnosti izbire med različnimi ponudniki predmetnih storitev. Na posameznem kabelskem sistemu končnemu uporabniku nudi storitve prenosa radijskih in televizijskih signalov zgolj en ponudnik, ki je praviloma upravljavec omrežja. Glede na navedeno je Urad v obravnavani koncentraciji določil naslednje geografske trge za storitve prenosa radijskih in televizijskih signalov preko kabelskega omrežja končnim uporabnikom:

območje, ki je pokrito s kabelskim sistemom Telemacha (skupaj z odvisnimi družbami S.T.I. Telecom, Sistel, Telekom, Telmont, Tele TV, Link, Eltrade, Astre Telekom, KRS Vir-Dob-Domžale - naselja: Črnuče, Savlje - Kleče, Tomačevo, Ježica, Šentjakob, Murgle, Galjevica, del Škofje Loke, Vodmat, vzhodni del Poljan, Kodeljevo, Moste - selo, Zelena Jama, Nove Jarše, Fužine, Polje, Slape, Studenec, Zg. Kašelj, Sp. Kašelj, Dobrunje, Vzhodni Bizovik, Zalog, Vevče, Vič, Gameljne, Log pri Brezovici, Novo Polje, Nove Poljane, Kapitelj (naselje), Smlednik, mesto Koper s širšo okolico (naselja Ankaran, Dekani, Koper, Šmarje), Kočevje z okolico (naselja Rudnik, Šalka vas, Mahovnik in Dolga vas), del Domžal, del Trzina, Dobrova, Brezje, Šujica, del Škofje Loke, pretežni del Šiške, del Bratovževe ploščadi, del Novih Jarš, Jesenice, Žirovnica, Bled, Radovljica, Kranjska Gora, Bohinj, Mengeš in Horjul, Vir, Dob in Domžale);

glede na to, da kabelsko razdelilni sistem V.A.S. Pivka ni povezan v skupno Telemach-ovo omrežje, predstavlja to področje ločen geografski trg, in sicer obsega naslednja naselja Pivka, Košana, Jurišče, Klenik, Palčje.

območje, ki je pokrito s kabelskim sistemom KRS Velenje, in sicer naselja: mestna četrt Velenje-vzhod, mestna četrt Center-levi breg, mestna četrt Center-desni breg, KS Gorica, KS Bevče, KS Šalek, KS Paka, KS Konovo, KS Škale, KS Stara Vas, KS Staro Velenje, KS Pesje, Šoštanj, Topolšica, Florjan, Gaberke in Celje.

glede na to, da kabelsko razdelilni sistem BOMA Novo Mesto ni povezan v skupno Telemach-ovo omrežje, predstavlja območje naselja Novo Mesto ločen geografski trg, in sicer ga sestavljajo naslednje mestne četrti in krajevne skupnosti: Center, Mestne njive, Ločna, Mačkovec, Žabja vas, Gotna vas, Bršljin, Danila Bučarja, Ragovo, Majde Šilc, Mali Slatnik, Smolejan vas, Velika Cikava, Seidlova cesta, Brezov Log, Lastovče, Cegelnica, Kandija-Grm (delno), Loznarica, Krevnica.

Trg posredovanja radijskih in televizijskih signalov preko kabelskega omrežja drugim kabelskim operaterjem

37) Medsebojne povezave omrežij posameznih kabelskih operaterjev so, drugače kot v prejšnjem primeru, izredno pomembne za določitev trga storitev prenosa radijskih in televizijskih signalov preko

kabelskega sistema drugim kabelskim operaterjem. Prav medsebojne povezave kabelskih sistemov omogočajo tistim kabelskim operaterjem, ki v sprejemnih postajah sprejemajo signale s satelita in z zemeljskih radijskih in televizijskih oddajnikov, da te signale prenašajo preko svojih kabelskih sistemov drugim kabelskim operaterjem. Povedano drugače, opravljanje obravnavanih storitev je pogojeno predvsem s fizično povezavo sprejemne postaje in posameznim kabelskim sistemom. Obstoječe povezave omrežij kabelskih operaterjev v obravnavanem primeru narekujejo določitev naslednjih upoštevnihih geografskih trgov:

območja, ki so pokrita s kabelskimi sistemi naslednjih operaterjev: Telemach, Ljubljanski kabel, Sistel, Link, Telekom, Telekabel, Društvo KRS na Jami, Društvo KRS Brinje, Domcommerce - naselje BS 3, P&Rom Vrhnika, M3 net Komenda, Eltrade Horjul, Telmont, Elta, Tele TV Koper, Astra Telekom, Eltrade, Telesat in KRS Vir-Dob-Domžale (ker so omrežja navedenih kabelskih operaterjev neposredno ali posredno povezana, lahko kabelski operaterji, ki nimajo lastnih sprejemnih postaj, svoje povpraševanje preusmerijo k tistemu ponudniku, ki sprejemno postajo v opisanem sistemu ima);

območja, ki so pokrita s kabelskim sistemom BOMA Novo Mesto (BOMA Novo Mesto ima lastno glavno sprejemno postajo, RA in TV kabelski signal dobavlja samo v svoje omrežje).

Trg dostopa do interneta preko kabelskega omrežja

38) Podobno kot za obravnavana trga tudi za trg dostopa do interneta preko kabelskega omrežja velja pogojenost nujenja tovrstne storitve s kabelskim sistemom. Uporabniki storitev dostopa do interneta preko kabelskega sistema prav tako nimajo možnosti preusmeriti svojega povpraševanja k drugemu ponudniku. Na posameznem kabelskem sistemu trenutno nudi tovrstne storitve en sam ponudnik. Drugače kot v primeru nujenja storitev prenosa radijskih in televizijskih signalov preko kabelskega omrežja končnim uporabnikom, kjer je ponudnik teh storitev praviloma tudi upravljavec omrežja, pa na trgu dostopa do interneta preko kabelskega omrežja temu ni tako. Po podatkih Telemacha na njihovih omrežjih že v času koncentracije nastopa več ponudnikov in sicer: SiOL, Perftech, Voljatel, Amis in Telemach ter Arnes, ki pa ne nudi svojih storitev na tržni podlagi. Ker končni uporabniki obravnavanih storitev trenutno nimajo možnosti preusmeritve povpraševanja k drugemu ponudniku, upoštevanje merila zamenljivosti na strani povpraševanja narekuje ozko določitev upoštevnege geografskege trga. Urad je v tem primeru preveril tudi konkurenčne pritiske, ki izhajajo s strani zamenljivosti na strani ponudbe. Na slovenskem trgu obstajajo najmanj trije ponudniki storitev dostopa do interneta, ki svoje storitve tržijo tudi preko kabelskih sistemov. Upoštevajoč dejstvo, da kabelski operaterji kot upravljavci kabelskih sistemov hkrati omogočajo dostop različnim ponudnikom storitev dostopa do interneta (čeprav nemara nudijo te storitve tudi sami), je geografski obseg trga območje Republike Slovenije.

C Presoja koncentracije

Horizontalno prekrivanje dejavnosti

Trg posredovanja radijskih in televizijskih signalov preko kabelskega omrežja drugim kabelskim operaterjem

39) Na trgu, določenem v točki 37 i) obrazložitve odločbe, nastopajo Telemach, Ljubljanski kabel, Sistel, Link, Telekom, Telekabel, Društvo KRS na Jami, Društvo KRS Brinje, Domcommerce - naselje BS 3, P&Rom Vrhnika, M3 net Komenda, Eltrade Horjul, Telmont, Elta, Tele TV Koper, Astra Telekom, Eltrade, Telesat in KRS Vir-Dob-Domžale, katerih omrežja so medsebojno povezana. Na trgu, določenem v točki 37 ii) obrazložitve odločbe kot upravljavec in ponudnik nastopa BOMA Novo Mesto, ki ima lastno glavno sprejemno postajo, RA in TV kabelski signal pa dobavlja samo v svoje omrežje. Po izvedeni koncentraciji na tem trgu ne bo prišlo do sprememb, ki bi pomenile ustvaritev ali okrepitev prevladujočega položaja na trgu. Še vedno bo obravnavano storitev nudil en sam ponudnik (BOMA Novo Mesto), nad katerim pa bo

nadzor izvrševala druga družba, t.j. Telemach. Učinki koncentracije se odražajo v povečanju območja, na katerem Telemach nudi predmetno storitev. Ti učinki so naslovljeni v nadaljevanju odločbe.

Vertikalna povezanost dejavnosti

Splošno

40) V nadaljevanju sledi konkurenčno pravna analiza vertikalnih učinkov obravnavane koncentracije na trgu prenosa radijskih in televizijskih signalov preko kabelskega omrežja končnim uporabnikom in na trgu dostopa do interneta preko kabelskega omrežja. Oba upoštevana storitvena trga imata podobne značilnosti, pri čemer je v obravnavanem kontekstu najpomembnejša pogojenost možnosti opravljanja storitev z dostopom na kabelsko komunikacijski sistem.

41) Kabelsko komunikacijski sistem, kot medij za opravljanje števila storitev, predstavlja neizogibni monopol. Čeprav je izgradnja vzporednih kabelsko komunikacijskih sistemov teoretično možna, bi bili s tem povezani stroški neizmerno visoki. Izgradnja, vzdrževanje in posodabljanje kabelsko komunikacijskega sistema je namreč povezana z izredno visokimi investicijami, ki v ekonomskem smislu dejansko preprečujejo možnost obstoja dveh ali več vzporednih kabelskih sistemov. Zaradi visokih investicijskih stroškov niti v srednjeročnem obdobju ne moreta obstajati dve podjetji, ki bi hkrati nudili kabelsko infrastrukturo na istem območju in bi hkrati obe poslovali z dobičkom. Poleg tega je vprašljivo, ali je gradnja vzporednih sistemov sploh zaželeno. Iz definicije upoštevanih trgov izhaja, da nekatere storitve, ki se nudijo preko kabelskega sistema, nimajo substitutov na trgu. To nikakor ne pomeni, da teh storitev končnim uporabnikom ne more nuditi več ponudnikov. Slednjim dostop do kabelsko komunikacijskega omrežja predstavlja nujen pogoj za opravljanje dejavnosti, za katerega ne obstaja alternativna možnost.

42) Neizogibni monopol predstavlja grožnjo tekmovalnemu procesu na trgu z več vidikov, od katerih je za obravnavani primer pomemben predvsem tisti, ki izvira iz povezave dveh dejavnosti, ki sta v medsebojnem vertikalnem razmerju in hkrati tvorita dva elementa končne storitve, po kateri povprašujejo končni uporabniki. Opravljanje dejavnosti, ki tvori neizogibni monopol, daje podjetju možnost izkoriščanja tega položaja na ločenem, a povezanem trgu, če je ta tem trgu tudi samo aktivno. V obravnavanem primeru posamezen kabelski operater nastopa na trgu kot upravljavec kabelsko komunikacijskega sistema, hkrati pa preko tega sistema nudi storitve, ki na trgu nimajo drugih substitutov. Vzpostavitev in ohranjanje učinkovite konkurence na odvisnem trgu storitev, ki se nudijo preko kabelskega sistema, je možno, kadar imajo konkurenti na trgu storitev možnost nuditi storitve pod enakimi pogoji kot operater, ki upravlja omrežje. Čeprav pravo varstva konkurence ne vzpodbuja sodelovanja med podjetji, ki nastopajo na isti stopnji proizvodnega procesa oziroma tako sodelovanje v obliki omejevalnih sporazumov ali usklajenih ravnanj prepoveduje, je sodelovanje v smislu omogočanja dostopa do omrežja proti plačilu nujno za doseganje želenih učinkov, ki jih zagotavlja učinkovita konkurenca.

43) V primerih, ko je dostop do neizogibnega monopola onemogočen zaradi lastnosti, ki ne dovoljujejo hkratnega opravljanja storitev dveh ali več ponudnikov, torej v primerih, kjer konkurenca na trgu ne more obstajati zaradi fizičnih oziroma drugih danosti, je smiselno sistemsko zagotoviti vsaj konkurenco za trg. To je mogoče zagotoviti z izdajo dovoljenj za opravljanje dejavnosti na določenem trgu za določen čas, po preteku katerega imajo možnost dostopa do trga tudi drugi konkurenti. Za primere storitev, ki se nudijo preko kabelskega sistema in nimajo substitutov, se taka dovoljenja oziroma koncesije ne podeljujejo. Trg prenosa radijskih in televizijskih signalov preko kabelskega omrežja končnim uporabnikom

44) Kot je bilo poudarjeno že na več mestih obrazložitve odločbe, v Republiki Sloveniji ne obstaja hrbtenično kabelsko omrežje. Območje Slovenije je pokrito z večjim številom kabelsko komunikacijskih sistemov, s katerimi upravlja večje število manjših kabelskih operaterjev. Po podatkih ZKOS v Sloveniji nastopa 74 operaterjev, ki imajo različno število naročnikov. Po pridobitvi nadzora nad podjetji S.T.I. Telecom, Telmont, Sistel, Astra Telekom, Link, Telekabel, Eltrade, Tele TV, KRS Vir-Dob-Domžale, V.A.S. Pivka, KRS Velenje in BOMA Novo Mesto, ima družba Telemach preko 62.876 (po podatkih Telemacha

še več) vseh naročnikov v Republiki Sloveniji (skupni tržni delež znaša okrog 31 %) in je tako največji kabelski operater v Sloveniji (najmanjši kabelski operater SmartCom ima 124 naročnikov). Po podatkih ZKOS je drugi največji kabelski operater po številu naročnikov KRS Tabor s 14.747 naročniki, sledi mu Ljubljanski kabel s 14.500 naročniki. Telemach, ki je podatke ZKOS posredoval Uradu, zatrjuje, da so podatki netočni in se dejansko precej razlikujejo. Po podatkih Telemacha ima ta (skupaj s povezano družbo S.T.I. Telecom) 22.423 naročnikov (po podatkih ZKOS pa le 20.557 naročnikov). Kljub temu, da podatki ZKOS glede na povedano niso povsem točni, jih je Urad kot edini vir upošteval pri presoji koncentracije. Ker podatki ZKOS predstavljajo samo približno sliko o pravem številu naročnikov, jih je Urad upošteval zgolj kot orientacijsko izhodišče konkurenčno-pravne presoje, ki daje sliko o strukturi trga kabelskih operaterjev. Struktura trga predstavlja enega izmed elementov presoje koncentracije, ki v določeni meri odlikava ekonomsko moč podjetij na trgu. Vsekakor je treba izpostaviti dejstvo, da nobeden izmed zakonsko določenih elementov presoje sam po sebi ne more biti odločujoč. Urad je, kot je razvidno iz nadaljevanja, konkurenčno presojo učinkov koncentracije utemeljil predvsem na drugih zakonsko določenih elementih.

45) (Skupni) tržni deleži udeleženih podjetij na upoštevnih geografskih trgih prenosa radijskih in televizijskih signalov preko kabelskega omrežja končnim uporabnikom so zaradi opredelitve kabelskega omrežja kot neizogibnega monopola 100-odstotni. Udeležena podjetja na storitvenih in geografskih trgih nastopajo kot edini ponudniki storitev.

46) Trg nudenja kabelskih storitev ni zrel trg, ampak trg v razvoju, ki je podvržen hitremu tehnološkemu razvoju in inovacijam, ki zahtevajo stalno nadgrajevanje omrežja, preko katerega se nudijo storitve. Značilnost slovenskega trga je *vertikalna povezanost* kabelskih operaterjev, ki hkrati upravljajo kabelsko omrežje in preko njega nudijo storitve končnim uporabnikom. Visoki stroški upravljanja in razvoja omrežij ter uvajanje novih tehnologij za nudenje storitev predstavljajo visoko oviro za vstop na trg (novih vstopov na trg v zadnjih nekaj letih praktično ni bilo). Zaradi tega se obseg nudenja storitev na trgu širi predvsem s širitvijo ekonomije obsega *obstojećih* kabelskih operaterjev. Ena izmed možnosti za širitev dejavnosti je postavitve novega omrežja ali razširitev zmogljivosti obstoječega, kar pomeni priključitev večjega števila naročnikov. Druga možnost je nakup obstoječih operaterjev zaradi ustvarjanja ekonomije obsega. Ta način rasti je ustrezen zlasti za finančno močnejša podjetja, ki imajo dostop do virov sredstev za velik enkratni izdatek pri nakupu konkurenta. Pomembno vlogo pri dostopu do virov financiranja igrata finančno močni lastniki, še zlasti, če prihajajo iz iste panoge oziroma s trgov, kjer je potencial za rast nižji kot v Sloveniji. Tudi navedbe Telemacha potrjujejo zadnji način širitve dejavnosti kot najbolj ekonomsko upravičen in smiseln. Na strani ponudbe je opazen trend zmanjševanja števila ponudnikov (konsolidacija s prevzemi), na strani povpraševanja pa je opazen trend povečanja naročnikov na obravnavane storitve. Struktura trga se torej spreminja, opazno vlogo pri koncentracijah na strani ponudbe pa zavzema Telemach.

47) Značilnost trga prenosa radijskih in televizijskih signalov preko kabelskega omrežja končnim uporabnikom v Sloveniji se kaže v tem, da je ponudnik tovrstnih storitev - kabelski operater, praviloma hkrati tudi upravljavec omrežja. Po podatkih Urada to velja za vsa kabelsko komunikacijska omrežja v Sloveniji. Taka vertikalna integriranost izhaja iz dejstva, da je (bilo) nudenje obravnavanih storitev primarna dejavnost kabelskih operaterjev. Iz povedanega sledi, da kabelski operaterji opravljajo obravnavano dejavnost na izključni osnovi. Dostop drugih operaterjev do trga je na ta način dejansko onemogočen. V odsotnosti ločitve vertikalnih dejavnosti končnemu uporabniku - gledalcu oziroma poslušalcu - posledično tudi ni dana možnost izbire vira ponudbe. O učinkoviti konkurenci na upoštevnem trgu torej ni mogoče govoriti. Kot je bilo že ugotovljeno, v obravnavanem primeru kabelski operaterji prav tako ne tekmujejo za trg (t.j. ne tekmujejo za podelitev koncesije). Končno lahko ugotovimo, da posamezni kabelski operaterji niso podvrženi konkurenčnim pritiskom na strani zamenljivosti povpraševanja ali ponudbe, zaradi vezanosti opravljanja storitve na neizogibni monopol pa ob dejstvu, da sami upravljajo z omrežjem, niso podvrženi niti konkurenčnim pritiskom potencialne konkurence. Trg dostopa do interneta preko kabelskega omrežja

48) Po zadnjih podatkih Telemacha na storitvenem trgu dostopa do interneta preko kabelskega omrežja v Sloveniji nastopa šest ponudnikov tovrstnih storitev (Arnes, Perftech, Siol, Voljatel, Amis in Telemach). Seveda je število ponudnikov internet storitev, ki naročnikom nudijo drugačen dostop (kot na primer klicni dostop) bistveno večje. Med njimi hkrati vrši dejavnost kabelskega operaterja samo Telemach. Iz tega izhaja ugotovitev, da kabelski operaterji v preteklem obdobju niso pokazali pretiranega zanimanja za nudenje storitev interneta preko omrežij, ki jih upravljajo. Poleg tega je za presojo učinkov koncentracije pomemben podatek, da tudi Telemach ne namerava pridržati opravljanja tovrstnih storitev zase. Nasprotno, po zagotovilih predstavnikov Telemacha njihova dolgoročna strategija razvoja podjetja ne vključuje opravljanja dejavnosti ponudnika internet storitev. Z drugimi besedami, Telemach se bo dolgoročno s tega trga umaknil.

49) Priglasitelj navaja, da šele s povezavo posameznih kabelskih omrežij se bo vzpostavila možnost enakopravnega ponujanja internetnih storitev. Na ta način bo družba Telemach sposobna ponuditi možnost obstoječim internet ponudnikom, da nudijo svoje storitve tudi preko kabelskega omrežja, saj prej te možnosti naj ne bi imeli oz. je bila zaradi drage opreme nesmoterna oziroma jo je lahko ponudnik lahko ponujal samo preko omrežja Telekom Slovenije. Zaradi nepovezanosti omrežij naj bi uporabnik še vedno imel majhno možnost zamenjave oziroma izbire internet ponudnika.

Dostop do kabelsko-komunikacijskega sistema

(trg dajanja kabelsko-komunikacijskih sistemov v uporabo naročnikom in ponudnikom storitev)

50) Urad je pri presoji koncentracije posebno pozornost namenil možnosti dostopa do kabelsko-komunikacijskega sistema. Kot je bilo ugotovljeno, slednji predstavlja neizogibni monopol za nudenje storitev, ki na trgu nimajo substitutov. V točki 47. obrazložitve odločbe je bilo tudi ugotovljeno, da je kljub obstoju neizogibnega monopola mogoče pogoje za učinkovito konkurenco na upoštevnihih trgih ustvariti z zagotovitvijo dostopa do neizogibnega monopola, pri čemer morajo biti pogoji za dostop enaki za vse ponudnike storitev. Vprašanje dostopa do omrežja je še posebej zanimivo za Urad v tistih primerih, ko upravljavec omrežja hkrati preko njega nudi tudi storitve in je v tem smislu notranje povezan. Tak je tudi primer v obravnavani koncentraciji.

51) V koncentracijo udeležena podjetja nudijo storitve dajanja kabelsko-komunikacijskih sistemov v uporabo naročnikom in ponudnikom storitev. Telemach si je s pridobitvijo družbe BOMA Novo Mesto povečal geografski obseg, na katerem lahko nudi storitve dajanja kabelskega sistema v uporabo. Z razširitvijo geografskega obsega upoštevne storitvenega trga si Telemach pridobi mnogo boljši položaj napram ponudnikom storitev preko kabelskega sistema. Hkrati postane tem ponudnikom bolj zanimiv, saj jim nudi dostop do bistveno večjega števila (potencialnih) naročnikov.

52) Telemach je v okviru postopka presoje skladnosti koncentracije s pravili konkurence Uradu predstavil svojo poslovno strategijo, po kateri namerava pridobiti nadzor nad večjim številom kabelskih operaterjev, tako da bo si zagotovil pokritost večjega dela območja Slovenije. Z drugimi besedami, Telemach namerava pod svojim okriljem povezati lokalne kabelske sisteme v hrbtenično omrežje. S povezovanjem ponudnikov TV storitev pričakuje priglasitelj določeno zmanjševanje stroškov, ki so zajeti v naročnini, ki jo plačuje uporabnik. To zmanjševanje se pričakuje tudi na račun skupnega vlaganja v nove tehnologije. Urad je poslovni načrt upošteval tudi pri obravnavani koncentraciji. V Sloveniji trenutno obstaja eno hrbtenično telekomunikacijsko omrežje, s katerim upravlja (zaenkrat edini) nacionalni operater fiksne govorne telefonije Telekom Slovenije. Glede na navedbe Telemacha je njihov dolgoročni poslovni namen tudi vzpostavitev konkurence Telekomu Slovenije na področju fiksne govorne telefonije. Urad ocenjuje tak strukturni razvoj trga kot pozitiven z vidika varstva konkurence. Vseeno pa z vidika konkurence dobrodošla ideja ne sme imeti za posledico ustvaritve monopolnega ali prevladujočega položaja na drugih trgih v nasprotju z določbo 11. člena ZPOmK.

D DODATNE OBVEZNOSTI IN POGOJI

53) Iz obrazložitve odločbe izhaja, da koncentracija na posameznih trgih vzbuja resen dvom o skladnosti s pravili konkurence. Urad je kljub temu odločil, da se skladnost s pravili konkurence lahko zagotovi z izpolnitvijo dodatnih pogojev in obveznosti. Pogoji in dodatne obveznosti vsebinsko zajemajo že določbe Zakona o telekomunikacijah (ZTel), ki se nanašajo na operaterja s pomembno tržno močjo. Način določanja pomembne tržne moči po ZTel se razlikuje od načina določanja prevladujočega položaja po ZPOmK. Zaradi tega je Urad odločil, da bo ne glede na določbe ZTel v obravnavani koncentraciji udeleženi podjetjem naložil lastne pogoje in dodatne obveznosti.

54) Prvi pogoj iz izreka odločba ima za namen preprečiti možnost prekrivanja navzkrižnega subvencioniranja storitev, ki se nudijo preko kablskega sistema in navzkrižnega subvencioniranja med navedenimi storitvami in upravljanjem kablskega omrežja. Še bolj pomemben pa je nemara namen, ki se kaže v zagotovitvi transparentnosti glede pogojev in cen opravljanja storitev preko kablskega sistema, pri čemer so prihodki, odhodki in stroški upravljanja kablskega omrežja jasno ločeni od prihodkov, odhodkov in stroškov povezanih z opravljanjem storitev preko tega omrežja. Urad je odločil, da mora Telemach zagotoviti poleg računovodske tudi ustrezno organizacijsko ločenost.

55) Drugi in tretji pogoj imata v povezavi s prvim pogojem namen zagotoviti pogoje za razvoj učinkovite konkurence na samem kablskem sistemu. To se, kot je bilo nakazano, lahko doseže, če na strani povpraševanja obstoji možnost preusmeritve na drugega ponudnika. Rešitev je torej v tem, da Telemach omogoči opravljanje storitev vsaj dvema ponudnikoma storitev prenosa radijskih in televizijskih signalov preko kablskega sistema oziroma vsaj dvema ponudnikoma storitev dostopa do interneta preko kablskega sistema. Urad s tem pogojem ne nalaga Telemachu obveznosti, da svoje omrežje posodobi na tak način, da bo omogočal hkratno opravljanje storitev dveh ponudnikov na posameznem kablskem sistemu. Telemach je dolžan izpolniti pogoj v obsegu, ki ga narekuje tehnična usposobljenost omrežja. Urad bo pri preverjanju izpolnitve pogoja upošteval navedbe Telemacha, glede na katere je že v času izdaje odločbe možno na 80 odstotkih omrežja zagotoviti konkurenco na trgu prenosa radijskih in televizijskih signalov v smislu izpolnjevanja pogoja iz izreka odločbe. Telemach je dolžan zagotoviti ponudnikom storitev dostop do omrežja pod enakimi pogoji, kot jih ima sam. Pogoji in cene za dostop na omrežja so bili objavljeni v Uradnem listu RS, dne 28. 12. 2001 in v dnevniku Delo, dne 27. 12. 2001.

56) Četrty pogoj ima za namen preprečiti družbi Telemach, da z morebitnim diskriminatornim obnašanjem ali na kak drug netransparenten način izloča oziroma preprečuje vstop na trg potencialnim konkurentom, in s tem onemogoča razvoj učinkovite konkurence pri ponujanju obravnavanih storitev na kablskem sistemu, istočasno pa družbi Telemach tudi omogočiti, da Urad seznanj z okoliščinami, ki opravičujejo zavrnitev.

57) Telemach je dolžan po preteku posameznih rokov, ki so določeni v izreku, sam obvestiti Urad o izpolnitvi pogojev in za to predložiti ustrezen dokaz.

PRAVNI POUK:

Zoper to odločbo je mogoče vložiti tožbo v upravnem sporu pri Upravnem sodišču, oddelek v Ljubljani, Tržaška cesta 68a, v roku trideset (30) dni od dneva vročitve odločbe. Tožba se v dveh izvodih vlož pri sodišču ali pa se pošlje po pošti. Tožba se lahko da tudi na zapisnik pri pristojnem sodišču. Šteje se, da je bila tožba vložena pri sodišču tisti dan, ko je bila priporočeno oddana na pošto ali ko je bila dana na

zapisnik.

Pripravila:
mag. Dajana Muženič

Andrej Plahutnik
DIREKTOR

Vročiti:

- arhiv, tu;
- Telemach, družba za komunikacijske storitve d.o.o., Cesta Ljubljanske brigade 21, Ljubljana;
- BOMA Novo Mesto d.o.o., Vorančeva ulica 19, 8000 Novo Mesto.